

**TMT’NİN KURULUŞ TARİHİ
HAKKINDA KKTC’DE YANLIŞ OLUŞAN
KAMUSAL/TOPLUMSAL HAFIZA
(İNGİLİZ BELGELERİ İŞİĞİNDA)**

ÖZ

Kıbrıs’taki İngiliz varlığı 4 Haziran 1878 tarihinde imzalanan Kıbrıs Konvansiyonu ile başlamıştır. İngiltere, bu tarihten itibaren Kıbrıs’taki yönetimini geçici olarak tesis etmiş ancak Osmanlı Devleti’nin Birinci Dünya Savaşı’na Almanya safında katılmasını bahane ederek 5 Kasım 1914 tarihinde “*de facto*” kararlar ile adayı tek taraflı olarak ilhak etmiştir. İngiltere’nin bu “*de facto*” kararı 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşmasıyla “*de jure*” olarak hukuki dayanağa kavuşmuştur.

İngiltere, 10 Mart 1925 tarihinde Kıbrıs’ta sömürge yönetimini tesis etmiştir. Kıbrıs’ta ilk toplumsal şiddet olayı bu tarihten yaklaşık 6 yıl sonra 1931 yılı Ekim ayında yaşanmıştır. Kıbrıs Rumları, söz konusu tarihte sömürge yönetiminin vergi düzenlemesini bahane etmiş ve Enosis amaçlı isyan başlatmışlardır. Rumlar, Ekim isyanında sadece İngiliz sömürge yönetimini hedef almış, Kıbrıs Türk toplumuna yönelik herhangi saldırı girişiminde bulunmamışlardır.

Kıbrıs’taki toplumsal saldırıların bir diğeri ise 1955 yılında olmuştur. Kıbrıs Rumları, Enosis amaçlı isteklerinin İngiliz sömürge yönetimi tarafından dikkate alınmaması karşısında sorunu 1954 yılı Aralık ayında Birleşmiş Milletler (BM)’e taşımış ancak orada da istediği sonucu alamayınca 1 Nisan 1955 tarihinde Kıbrıs’ta şiddet olaylarını başlatmıştır. Kıbrıs’taki şiddet olayları Haziran ayından itibaren Kıbrıs Türklerine de yönelmiştir.

Kıbrıs Türk toplumu, kendisine yönelen şiddet olaylarından sonra öz güvenliklerini sağlamak amacıyla direniş örgütleri kurmuşlardır. Kıbrıs Türk direniş örgütleri 1955 yılından itibaren; Kara Yılan, Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği (KITEMB), Volkan, Yıldırım, 9 Eylül Cephesi ve Kara Çete adları altında kurulmuş ancak bu örgütler bölgesel düzeyde kaldıklarından dolayı Kıbrıs geneline yayılamamış ve etkili olamamışlardır. Kıbrıs Türk Kurumlar Federasyonu Başkanı R.Rauf Denктаş, Kıbrıs Türk Lisesi Mezunlar Derneği Başkanı Dr. Burhan Nalbantoğlu ve Türkiye Konsolosluğunda görevli Kemal Tanrısevdi bu etkisizliğin farkına varmışlar ve 1957 yılı Kasım ayında Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)’ni kurmuşlardır. TMT’nin 28 Kasım 1957 tarihinde yayımladığı ilk bildiri de dağımık olarak kurulmuş olan diğere Kıbrıs Türk direniş örgütlerinin TMT çatısı altında toplandığı ilan edilmiştir. TMT bu tarihten itibaren 9 ay boyunca Kıbrıs Türk toplumunun güvenliğini tek başına sağlamış, 1958 yılı Ağustos ayından itibaren Türkiye’den gönderilen subayların denetimine girmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’de her yıl 1 Ağustos günü Toplumsal Direniş Bayramı ve TMT’nin kuruluşu olarak kutlanmaktadır. Ancak bu durum TMT’nin kuruluş tarihiyle çelişmektedir. Makalede TMT’nin gerçek kuruluş tarihi İngiliz belgelerinin de desteğiyle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türk Direniş Örgütleri, TMT, Toplumsal Direniş Bayramı, Toplumsal/Kamusal Hafıza.

***INCORRECTLY FORMED of THE PUBLIC/SOCIAL MEMORY on NTRC ABOUT of THE
ESTABLISH DATE of TMT
(WITH ENGLAND DOCUMENTS)***

ABSTRACT

The British presence in Cyprus began with the Cyprus Convention signed on 4 June 1878. Britain has temporarily established the administration of Cyprus from this date, but unilaterally annexed the island with a "*de facto*" decision on 5 November 1914, with the pretext that the Ottoman Empire joined the First World War in Germany. This "*de facto*" decision of the England has reached legal grounds as "*de jure*" with the Lausanne Peace Treaty signed on 24 July 1923.

England established colonial rule in Cyprus on 10 March 1925. The first social violence incident in Cyprus occurred in October 1931, approximately 6 years after this date. The Greek Cypriots, in the meantime, have resorted to taxation of the colonial administration and launched a rebellion for Enosis. In the October revolt, the Greeks targeted only the British colonial government and did not attempt any attack on the Turkish Cypriot community.

Another one of the social attacks in Cyprus happened in 1955. The Greek Cypriots moved to the United Nations (UN) in December 1954, when their request for Enosis was not taken into account by the British colonial administration, but when they did not get the desired result there, they launched violence in Cyprus on 1 April 1955. Violent incidents in Cyprus have also turned to Turkish Cypriots since June.

The Turkish Cypriot community has set up resistance organizations to ensure self-security after violent incidents. The Turkish Cypriot resistance organizations have been active since 1955; Kara Yılan, Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği (KITEMB), Volkan, Yıldırım, 9 Eylül Cephesi and Kara Çete, but these organizations have not been able to spread throughout Cyprus and have not been effective because they remained at the regional level. R. Rauf Denktaş, President of the Federation of Turkish Cypriot Institutions, Dr. Burhan Nalbantoğlu, President of the Turkish Cypriot High School Alumni Association, and Kemal Tanrısevdi, Consulate of Turkey officials realized this ineffectiveness and the Turkish Resistance Organization (TMT) which have established in November 1957.

In the first report published by the TMT on November 28 th, 1957, it is declared that other scattered Turkish Cypriot resistance organizations were gathered under the roof of the TMT. TMT has the security of the Turkish Cypriot community for 9 months from that date alone, since the August 1958 were under the control of officers sent from Turkey.

Every year in the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) is celebrated on 1st August as the foundation of the Social Resistance Festival and Establishment date of TMT. However, this situation contradicts the establishment date of TMT. The actual establishment date of the TMT has been tried to be set forth with the support of British documents with this paper.

Keywords: Turkish Cypriot Resistance Organizations, TMT, Ceremony of Social Resistance, Social / Public Memory.

Giriş

Kıbrıs Türkleri, adanın İngiliz yönetimine geçtiği 1878 yılından itibaren Rumların Enosis faaliyetleri ile karşı karşıya kalmışlardır. Enosis faaliyetleri, konjonktürel şartların da etkisiyle zaman zaman artmış veya azalmıştır. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönem, Rumların Enosis amaçlarını gerçekleştirmeleri yolunda önemli fırsatlar yaratmıştır. Kıbrıs Rum toplumu bu fırsatları değerlendirmiş ve Enosis girişimlerinin hukuki zeminini oluşturmak amacıyla 15 Ocak 1950 tarihinde plebisit yapmışlardır. Ancak İngiliz sömürge yönetimi, Enosis plebisitini tanımamış ve yasa dışı ilan etmiştir. (Koç, 2005;156)

Kıbrıs Rumları, Enosis isteklerinin İngiliz sömürge yönetimi tarafından reddedilmesi karşısında sorunu Birleşmiş Milletler (BM) gündemine taşımaya karar vermiş ve 1954 sonbaharında bu kararlarını hayata geçirmişlerdir.¹ Ancak BM Genel Kurulu'nda 1954 yılı Aralık ayındaki görüşmelerde Kıbrıs Sorunu'nun çözümüne yönelik bir karar alınamamıştır. Rumlar bu durum karşısında bir başka planı devreye sokmuş, 1 Nisan 1955 tarihinden itibaren adada terör eylemlerine başlamışlar ve bu yolla uluslararası kamuoyunun dikkatini Kıbrıs sorununa çekmeyi amaçlamışlardır.

Rumlar, söz konusu terör eylemlerinde kuruluş çalışmaları 1950'li yılların ilk yıllarına uzanan EOKA'dan faydalanmışlardır. EOKA, Enosis siyasi hedefinin silahlı unsuru olarak 1 Nisan 1955 tarihinden itibaren başlangıçta İngiliz hedeflerine karşı suikast ve bombalama eylemlerine başlamış (Foreign Colonial Office (FCO) 141-3324- 29, Telegram, From Governor Cyprus to Secretary of State, Emergency, No:184, 1.4.1955.), Haziran ayından sonra ise saldırılarını Kıbrıs Türklerine yöneltmiştir. Kıbrıs Türk toplumu bu saldırılar karşısında kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla bölgesel direniş örgütleri kurmaya başlamışlardır.

Türk Mukavemet Teşkilatı'ndan Önceki Kıbrıs Türk Direniş Örgütlenmeleri

Kıbrıs Türk toplumu, EOKA'nın terör eylemlerine karşı can ve mal güvenliklerini sağlamak amacıyla başlangıçta küçük çaplı, birbirinden habersiz ve bağımsız olarak teşkilatlanmışlardır. (Kasapoğlu, 2009;85-100)

Kıbrıs Türklerinin savunma amacıyla kurduğu ilk direniş örgütü "Kara Yılan" olmuştur. Kıbrıs Türk siyasi tarihiyle ilgili eserlerde yapılan taramada ismine rastlanılmayan bu örgütle ilgili ilk bilgilere İngiliz arşiv belgesinde ulaşılmıştır. Arşiv belgesinde, 1 Nisan 1955 tarihinde başlayan EOKA saldırılarından kısa bir süre sonra Kıbrıs Türklerinin Kara Yılan adı altında teşkilatlanarak can ve mal güvenliklerini sağladıkları ve Kara Yılan'ın daha sonra kurulmuş olan Volkan'ın çekirdeğini oluşturduğu ifade edilmiştir. (FCO, 141-4408- 2, Memorandum, Proscription of Turkish Resistance Organisation, Top Secret, 28 May 1958, s. 1.)

Kıbrıs Türklerinin bir başka direniş örgütü ise Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği (KITEMB) olmuştur. KITEMB, Dr. Fazıl Küçük'ün kontrolü altında faaliyet yürütmüştür. Dr. Fazıl Küçük; Lefkoşa'daki muayenehanesini aynı zamanda örgüt karargâhı olarak kullanmış, örgüte kazandırdığı kişilere burada yemin töreni düzenlemiş, örgüt bildirini muayenehanesinde hazırlamıştır. (Emircan, 2000;146)

Akgün'ün canlı tarih söyleşilerinden yararlanarak aktardığı bilgilere göre; KITEMB silahlanmayı tercih etmemiş, daha ziyade Kıbrıs Türklerinin moral seviyesini yüksek tutmayı hedeflemiş, EOKA saldırılarını protesto etmek amacıyla yürüyüşler düzenlemiştir. (Akgün,2009; 138-139)

EOKA, KITEMB yöneticisi Dr. F. Küçük'e 1955 yılı Temmuz ayında bir tehdit mektubu göndermiştir. Tehdit mektubunda; Dr. F. Küçük'ün KITEMB Genel Başkanı olduğunun bilindiği, Kıbrıs Türk toplumunun EOKA'nın milli amacı olan Enosisin gerçekleştirilmesinin önüne geçmemesi gerektiği ifade edilmiş, ikaza uyulmaması halinde sonunun ölüm olacağı vurgulanmıştır. (Bozkurt, 2015;47)

Dr. Fazıl Küçük, deşifre olduktan sonra başka bir isim altında yeni bir örgüt kurmaya karar vermiştir. (Akgün, 2009, 139-140) Dr. F.Küçük, bu amaçla Volkan (Bozkurt, 2015;47) direniş örgütünü kurmuş ve yakından tanıdığı tüccar Şakir Özel'i bunun başına getirmiştir. (Keleşzade, 2009;155) Şakir Özel'in yardımcıları olarak öğretmen Selçuk Osman ile İngiliz ordusunda da görev yapmış Kemal Mişon belirlenmiştir. Volkan kurulduktan sonra üye sayısını artırmaya yönelik faaliyetlere ağırlık vermiş ve üye sayısı kısa sürede 70'e ulaşmıştır. Ancak Volkan örgütü de, üyelerinde bulunan kısıtlı sayıdaki av tüfeğinden başka silahlanma yoluna gitmemiş ve daha ziyade Rumların gözünü korkutmak stratejisini izlemiştir. (Akgün, 2009;142-143)

¹ [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/814\(IX\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/814(IX)), (Erişim Tarihi 18.12.2017).

Bu stratejinin emareleri Volkan tarafından yayımlanan ilk bildiride görülmektedir. Bildiride; EOKA'nın yapacağı her bir terör saldırısına karşı misliyle karşılık verileceğinin önceden ilan edildiği ifade edilmiş, EOKA saldırıları sonrasında hayatını kaybedecek her Kıbrıs Türküne karşılık 5 Rum'un öldürüleceği vurgulanmıştır. (Akgün, 2009;142-143)

Volkan'la birlikte aynı dönemde ismi duyulan bir başka Kıbrıs Türk direniş örgütü ise "Yıldırım" olmuştur. Kıbrıs tarihiyle ilgili ne birinci elden ne de ikinci elden kaynaklarda ismine rastlanılmayan Yıldırım örgütüne ait bilgiye İngiliz arşiv belgesinde ulaşılmıştır. Arşiv belgesine göre, Yıldırım örgütü tarafından 31 Aralık 1955 tarihinde yayımlanan bildiride aşağıdaki hususlar ifade edilmiştir: (FCO, 141- 4408-1, Yıldırım örgütünün yayınladığı ilk bildirin İngilizce Metni.)

"Özgür Kıbrıs Türkleri,

Yeni yıla girerken ilk bildirimizi sizlere sunuyoruz. Bu günden sonra adadaki varlığımıza zarar vermeye çalışan İngilizleri sevmemeliyiz. İngilizler modası geçmiş azınlık karşıtı kuralları yürürlüğe koyduklarından dolayı bizde var olan olumlu yargılarını kaybettiler. Biz bu adada özgür olarak yaşamak istiyoruz. ÖZGÜR, ADİL ve EŞİT olmak istiyoruz. Adadaki okullarımızı yönetmek istiyoruz.

Sen Büyük Atatürk'ün oğlu, İngilizin bu kötü politikasına karşı dikkatli ol. İngiltere bu adadan gitmeli. Onlar bu adadan gidecek çünkü birkaç bombanın patlamasından korkuyorlar. Bu şaka değil. Kardeşim eğer İngiliz bu adadan gitmezse ne yapmalıyız? Savaşmamız gerektiğini ve savaşmak için de silaha ihtiyacımız olduğunu unutma, İSTENMEYEN HAKLAR ELDE EDİLEMEZ.

Özgür Kıbrıs Türklerinin Lideri Yıldırım"

Yıldırım örgütünün dağıttığı bildiri sömürge yönetimi tarafından İngiltere'ye gönderilmiş, örgütün varlığı konusunda İngiliz Hükümeti bilgilendirilmiştir. (FCO, 141-4408-2, Lefkoşa Polis Komiserliği Bürosundan Hükümet Sekreterliğine gönderilen yazı, SB/SF/1028/1-129, 9 Ocak 1956.) İngiliz Hükümeti, bu bilgilendirmeden sonra muhtemelen örgütün etkisizleştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapmış olmalı ki sonraki dönemde örgütün ne bir bildirisi ne de faaliyetleri hakkında bir bilgiye ulaşılmıştır.

Kıbrıs Türklerinin direniş örgütlenmeleri bakımından 1957 yılı özel bir öneme sahiptir. Volkan örgütünün kurucularından olan Kemal Mişon, 1957 yılı yazında örgütten ayrılmak istediğini Dr. Fazıl Küçük'e iletmiştir. Bununla birlikte diğer kurucu üye olan öğretmen Selçuk Osman İngiliz sömürge yönetimi tarafından Lefkoşa'dan Polemitya'ya görevlendirilerek bir bakıma pasifize edilmiş, örgütün başında bulunan Şakir Özel ise tutuklanmış ve bir süre hapiste tutulmuştur. (Akgün, 2009;148-149) Bu gelişmeler Volkan örgütünün etkinliğini yitirmesine yol açmıştır.

Volkan, TMT'den önce faaliyet yürüten en uzun ömürlü örgüt olmasına rağmen; dağınık yapılanması, kimi zaman yapılan eylemlerin yanlış ve kişisel düzeyde olması, özellikle de lider kadronun yetersizliğinden dolayı çok fazla etkili olamamış ve Kıbrıs Türk toplumunun güvenlik kaygılarını tam olarak giderememiştir.(Tayhani, 2009; 190)

TMT'den önce kurulan bir diğer direniş örgütü ise 9 Eylül Cephesi'dir. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gören Kubilay Altaylı, Mustafa Ertan, Ulus Ülfet ve İsmail Beyoğlu Volkan örgütünün yetersiz kaldığını ileri sürmüşler ve yeni bir direniş örgütü kurmaya karar vermişlerdir. Yeni direniş örgütü öncellerinden farklı olarak silahlanmaya önem vermiş ve bu yolla EOKA'nın terör saldırılarına karşılık verileceği konusunda fikir birliği içinde olmuşlardır. (Emircan, 2000; 152-153)

9 Eylül Cephesi üyeleri, herhangi bir maddi destekleri olmadığından dolayı silah üretimini kendi başlarına yapmaya karar vermişlerdir. Kurucu kadro bu maksatla temin edecekleri malzemelerden el yapımı bomba yapmayı ve Lefkoşa'nın kurtuluş günü olan 9 Eylül'de şehir merkezindeki Rum hedeflerine saldırmayı planlamışlardır. (Emircan, 2000; 152-153)

Örgüt üyeleri planlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyacakları el yapımı bomba imalatı amacıyla 31 Ağustos 1957 tarihinde Lefkoşa'daki Küçükkaymaklı mahallesindeki bir evde toplanmışlardır. Ancak bomba yapımı sırasında meydana gelen patlama sonucu ağır yaralanmışlar, kaldırıldıkları hastanede hayatlarını kaybetmişlerdir.(Keleşzade,2009; 155) Bu olay, henüz kuruluş aşamasında olan örgütün sona ermesine sebep olmuştur. İngiliz sömürge yönetimi yaşanan bu olaydan sonra bile, 9 Eylül Cephesi'nin siyasi karışıklıklar çıkarmak konusunda yeteneğinin devam edebileceği kaygısıyla örgütün yasa dışı ilan edilmesinin gerektiğini Londra'ya rapor etse de (FCO 141-4408-8, Kıbrıs Valisinden Sömürgeler Bakanlığına gönderilen Yazı, No:1462, Çok Gizli, 21 Eylül 1957.) örgüt sonraki dönemde dağılmıştır.

Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kuruluşundan önceki son örgütlenme Kara Çete olmuştur. Kara Pençe olarak da bilinen örgütünün liderliğini Kambur Salahi lakaplı Salahi Ali yapmıştır. (Demirbağ, 2000; 252-253) Ancak Kara Çete, Kıbrıs Türk toplumu güvenliğini sağlamak yerine daha çok Rum mallarına zarar verme ve yağma olayları ile tanınmıştır. Örgüt üyelerinin eylemleri daha sonra soyguna dönüşmüş, örgüt mensupları serseri olarak anılmaya başlanmışlardır. (Akkurt, 1999; 142-143)

Türk Mukavemet Teşkilatı'ndan önce kurulan Kıbrıs Türk direniş örgütleri; otorite boşluğundan, maddi ve siyasi destek alamadıklarından dolayı ada genelinde çok etkili olamamış, girişimleri daha ziyade bölgesel düzeyde kalmış, hatta Kara Çete örgütünün yaptığı eylemlerin sonucunda Kıbrıs Türk toplumu bir bakıma töhmet altında kalmıştır.

Kıbrıs Türk toplumunun kurduğu direniş örgütleri çok etkili olmasa da, bu örgütler sayesinde elde edilen tecrübeler TMT'nin oluşum sürecine destek vermiş, milli bilinçle beslenen Kıbrıs Türklerinin öz dinamiklerini bir araya getirmiş, dağınık olan direniş örgütlerini bir çatı altında toplamak ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. (Bozkurt, 2009;205)

Türk Mukavemet Teşkilatı'nın Kuruluşu ve Faaliyetleri

Kıbrıs Türk direniş örgütlerinin sonuncusu Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)'dir. TMT kurulmadan önce yaşanan önemli gelişme ise Kıbrıs Türk kurumları Federasyonu (KTKF)'nin 27 Ekim 1957 tarihinde gerçekleştirdiği Dördüncü Olağan Genel Kongresi olmuştur. KTKF Genel Kongresinde, kurulduğu 1949 yılından beri Federasyon'a başkanlık eden Faiz Kaymak'ın yerine seçilen Rauf Raif Denктаş ve Dr. Burhan Nalbantoğlu aynı zamanda TMT'nin kurucuları olmuşlardır. Bu gelişmeye paralel olarak polis müfettişi Ahmet Beyaz'ın 9 Kasım 1957 tarihinde Lefkoşa'da EOKA tarafından öldürülmesi ise TMT'nin kuruluş sürecini hızlandırmıştır. (Batur, 2007; 147) Bu olay artan EOKA saldırıları karşısında direniş örgütlerini bir araya getirmek ve önceden izlenen stratejileri değiştirmenin gerekliliği tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır.

KTKF Başkanı Rauf R. Denктаş ile Genel Sekreteri Dr. Burhan Nalbantoğlu ve Türkiye Konsolosluğunda İdari Ataşe olarak görev yapan Mustafa Kemal Tanrısevdi, 15 Kasım 1957 tarihinde yaptıkları toplantıda, dağınık direniş örgütlerini bir çatı altında toplamayı kararlaştırmışlardır. Ancak bu kararı uygulamaya sokmadan önce bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan en önemlileri; halen dağınık olarak faaliyet yürüten direniş örgütlerinin durumu ne olacaktır? Yeni örgütün desteklenmesi için Türkiye'den yardım alınacak mıdır? Örgütün yönetimini kim veya kimler üstlenecektir? Daha da önemli olan ise Kıbrıs Türktür Partisi (KTP) Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük, kendisinden habersiz olarak kurulan yeni örgüt konusunda nasıl ve kim tarafından bilgilendirilecek, O'nun desteği nasıl sağlanacaktır? Akkurt'a göre, Kıbrıs Türk toplumu siyasi lideri olan KTP Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük, kendisinden habersiz yapılan bu örgütlenmeyi kabul etmesi mümkün değildi ve bu girişimi kendi siyasi liderliğine karşı yapılmış hamle olarak değerlendirebilirdi. Üstelik hiç haz etmediği Dr. Burhan Nalbantoğlu'nun TMT kurucu kadrosunda olması da bu kaygıyı artırabilirdi.(Akkurt, 1999; 30-34);(Akgün, 2009; 177)

Bu sorulara cevap arayışları devam ederken, “*Milli siyasetin silahlı kolu*” (Akkurt, 1999; 44) TMT 1957 yılı Kasım ayında kuruluş çalışmalarını tamamlamıştır. Kurucu kadro tarafından alınan karara göre TMT; Merkez Komite ve Siyasi Komite olarak iki ayrı kısım halinde

örgütlenmiştir. Merkez Komitesi ilk TMT bildirisini 28 Kasım 1957 tarihinde yayımlamıştır. KTKF Başkanı Rauf R. Denктаş ve Genel Sekreter Dr. Burhan Nalbantoğlu tarafından kaleme alınan bildiriye; Kıbrıs Sorunu'nun Yunanistan tarafından suni olarak yaratıldığı, sorunun Türkiye tarafından çözüleceğine inanıldığı, Volkan, 9 Eylül Cephesi ve benzer örgütlerin lağvedildiği, bunların yerine Kıbrıs Türklerinin bağrından çıkmış yeni bir teşkilatın kurulduğu, yeni örgütün Türk Mukavemet Teşkilatı adıyla anılacağı, TMT'nin her türlü saldırılara karşı Kıbrıs Türk toplumunun savunmasını üstleneceği, örgütün ana düşüncesinin Kıbrıs Sorunu'nun çok kritik bir süreçten geçtiği bu günlerde sakin kalmak ve Türk liderlerini zor durumda bırakmamak olduğu, her Kıbrıs Türkünün bu dönemde uyanık olması, gafil avlanmaması, kişisel tepkilerden kaçınması gerektiği ve Türklere karşı yapılacak herhangi bir saldırıyı örgüte bildirmesi, TMT emirlerinin mütalaa edilmeksizin uygulaması gerektiği, bedenlerindeki Türk kanının bu görevin yerine getirilmesine yardım edeceği, TMT'nin paraya ihtiyacı olmadığını, Türklerin milli görevlerini para karşılığında yapmayacağı, bu topraklar için kanını dökmüş binlerce şehidin bu kutsal görev için kendilerine çağrı yaptığı, yeni görevler için TMT'den emir beklenilmesi gerektiği ifade edilmiştir. (FCO 141-4408-14, Turkish Resistance Organisations, Bulletin No:I)

İngiliz sömürge yönetimi, TMT bildirisinin yayınlamasından 2 gün sonra 30 Kasım 1957 tarihinde Kıbrıs Türk toplumunun yeni direniş örgütü hakkındaki ilk bilgileri Londra'ya göndermiştir. (FCO 141/4408-13, From Cyprus Government to Colonial Office, No:1824 (original in GH/161), 30.11.57.)

TMT yönetimi, kuruluşunu duyurduktan sonra ilk iş olarak diğer kuruluşlardaki çekirdek kadroları ve savunma birimlerini oluşturmaya başlamıştır. Bu doğrultuda yapılan ilk TMT örgütlenmeleri; Kıbrıs Türk Kurumlar Federasyonu (KTKF), Kıbrıs Türktür Partisi (KTP), Kıbrıs Türk Lisesi Mezunlar Derneği, Türk spor kulüpleri, Kıbrıs Türk polis ve öğretmenleri arasında yapılmış, köylerde ise güvenilir kişilerden çekirdek hücreler oluşturulmuştur. (Akkurt, 2009;47)

TMT kurucu kadrosu bir yandan teşkilatını yayma görevine yoğunlaşmışken diğer bir yandan da kendi arasında iş bölümü yapmıştır. Yapılan iş bölümü kapsamında KTKF Başkanı Rauf R. Denктаş, KTKF Başkanı sıfatıyla hem köyleri tek tek ziyaret etmiş ve köylülerin sorunlarını yerinde tespit etmiş hem de köylerde TMT hücrelerinin oluşturulmasını sağlamıştır.(Kaçar, 2009;70)

TMT Merkez Komitesi, Yunanistan'ın Kıbrıs Sorunu'nu BM Genel Kurulu gündemine tekrar taşıdığı 1957 yılı Aralık ayında ikinci bildirisini yayımlamıştır. TMT bildirisinde; Kıbrıs Türk toplumunun EOKA saldırıları karşısında soğukkanlılığını koruduğu, ancak bunun ilgililerce anlaşılmadığından dolayı can, mal ve namus güvenliğinin kalmadığı, Atina'dan alınan haberlere göre Rumların genel bir saldırı hazırlığı içinde olduğu, TMT'nin bu sürede gerekli hazırlıkları yapacağı ve "...köle gibi yaşamaktansa şerefle ölmeyi" tercih edildiği duyurulmuştur. (Akkurt, 1999; 62-63)

Yunanistan'ın Kıbrıs önerisi, 14 Aralık 1957 tarihinde BM Genel Kurulu'nda yapılan toplantıda reddedilmiştir. Bu sonuç EOKA saldırılarının tekrar artmasına yol açmış ve birçok Kıbrıs Türk köyü bu saldırılara maruz kalmış, EOKA tarafından yapılan propagandalarda Kıbrıs Türklerinin adayı terk etmeleri istenmiştir.(Halkın Sesi, 14.12.195; 1)

İngiliz istihbarat servisinin raporuna göre TMT lider kadrosu, yaşanan şiddet olaylarını görüşmek üzere 14 Aralık 1957 tarihinde kendi aralarında toplantı yapmışlar ve EOKA'nın eylemlerine misliyle karşılık verme kararını almışlardır. (FCO 141-4408-18, Minute by H.E. the Governor, Top Secret, 29.12.1957.)

Bu gelişmeler yaşanırken KTKF Başkanı Rauf R. Denктаş, 29 Aralık 1957 tarihinde KTP Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük'le görüşmüş ve TMT hakkındaki ilk bilgileri kendisine iletmış, Türk Hükümeti'nin TMT'yi desteklemesi konusunda destek vermesi istemiştir. Dr. Fazıl Küçük, kendisinden habersiz kurulan TMT'ye başlangıçta kuşku ile yaklaşıp da daha sonra yardım etme konusunda ikna olmuştur. (Akkurt, 1999; 82)

KTKF Başkanı Rauf R. Denктаş ve KTP Başkanı Dr. Fazıl Küçük, Kıbrıs'taki gelişmeleri görüşmek üzere 1958 yılı Ocak ayı ilk günlerinde Ankara'ya gelmişlerdir. Dışişleri Bakanı Fatin

Rüştü Zorlu ile Kıbrıs Türk liderleri arasında 2 Ocak 1958 tarihinde yapılan toplantının gündemi, EOKA saldırıları ve TMT olmuştur. Kıbrıs Türk liderleri aynı görüşmede, TMT'nin sonradan Türkiye'ye sorun yaratmaması için Türk Hükümeti tarafından desteklenmesi gerektiğini gündeme getirmişlerdir. Dışişleri Bakanı Fatin R. Zorlu, gelişmeleri değerlendireceğini, ancak Türkiye'nin silah vermesi halinde bunun nasıl olacağı konusunda TMT'nin de bir çalışma yapmasını istemiştir. Dışişleri Bakanı Zorlu, konuyu Başbakan Adnan Menderes'e iletmeden önce askeri desteğin nasıl yapılacağı konusunda Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun'dan da araştırma yapmasını istemiştir.(Akkurt, 1999; 89-90)

TMT ile ilgili gelişmelerin hem Kıbrıs'ta hem de Türkiye'de hızla geliştiği 1958 yılı Ocak ayı son günlerinde yaşanan bir olay sonraki sıkıntılı günlerin işaretini vermiştir. Bozkurt gazetesi, İngiliz Hükümeti'nin Taksim teklifini kabul ettiğini manşetten duyurmuştur. (Bozkurt, 27.01.1957;1) Kıbrıs Türk toplumu bu haber üzerine Lefkoşa, Mağusa ve Baf'ta kutlama yürüyüşleri yapmıştır. İngiliz sömürge yönetiminin, Lefkoşa'daki yürüyüşe müdahalesi sırasında 2 Kıbrıs Türk genci ölmüş, aynı gün bu olayı protesto etmek için yeni bir yürüyüş yapan Kıbrıs Türklerine müdahale eden sömürge yönetimi kolluk kuvvetleri yine şiddet uygulamış ve yaşanan arbedede bu kez de 5 kişi hayatını kaybetmiştir. TMT Merkez Komitesi, yaşanan olaylar karşısında bir bildiri yayımlamıştır. TMT bildirisinde; sömürge yönetiminin şiddet uygulamaları protesto edilmiş ve Kıbrıs Türk toplumunu "*Pasif Mukavemet*" yapmaya, "*Kıbrıs Türk Muhtarlarının*" istifalarını istenmiştir. (FCO 141-4408- 19,20, Turkish Resistance Organisation, 31. 01. 1958) ; (Akkurt, a.g.e., s. 128.)

Kıbrıs Valisi Hugh Foot, TMT bildirisindeki pasif mukavemet ve Türk muhtarlarının istifasına yönelik çağrıyı görüşmek amacıyla 1 Şubat 1958 tarihinde kaza komiserleriyle bir toplantı yapmıştır. Toplantıda, Ankara'da bulunan KTP Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük'ün adaya dönerek Türk toplumunun başına geçmesi ve denetimi ele alması için Ankara'ya özel bir temsilci gönderilmesine karar verilmiştir. (Akkurt, 1999; 135-136)

İngiliz sömürge yönetiminin belirlediği özel temsilci Ahmet Zaim (Akkurt, 1999;136), 2 Şubat 1958 tarihinde Ankara'ya gelmiş, Vali Foot'un mesajını KTP Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük'e iletmiştir. Vali Foot'un mesajında; yaşanan son olaylardan dolayı üzüntü duyulduğu belirtilmiş ve "...*Kıbrıs Türklerinin sorunlarının incelenmesine süreklilik kazandırmak için daimi bir Türk İşleri Komisyonu*" (Gazioğlu, 1998; 362) oluşturulmak istendiğini vurgulamıştır.

İngiliz sömürge yönetimi, TMT hakkında daha fazla bilgi etmek için "*TMT'ye sızma*" ve "*TMT'nin etkisizleştirilmesi*"ne karar vermiştir. Vali Foot'un başkanlığında 1 Şubat 1958 tarihinde yapılan toplantıda; KTP Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük'ün toplum üzerindeki denetimini ve kontrolünü arttırmasını sağlayacak girişimlerde bulunulması, KTKF Başkanı ve aynı zamanda TMT kurucusu Rauf R. Denктаş'ı Kıbrıs dışına görevlendirerek pasifize edilmesi kararlaştırılmıştır. Aynı toplantıda EOKA şiddetinin bitirilmesi amacıyla 1956 yılında Şeyssel Adalarına sürgüne gönderilen Başpiskopos Makarios III'ün adaya dönüşüne izin verilmesi ve bu suretle şiddet olaylarının bitirilmesi de kararlaştırılmıştır. (FCO 141-4408- 22, From G.E to A.S., Secret, 10.4.58.)

İngiliz sömürge yönetimi, bu kararlara ilave olarak 1958 yılı Nisan ayında TMT'yi yasaklamayı da gündemine almıştır. Ancak sömürge yönetimi, TMT'nin yasaklanması konusunu bir süre ertelemeye ve bu süre boyunca da TMT'yi yakından takip etmeye karar vermişlerdir. (FCO 141-4408- 25, From Hugh Foot to D.G., Secret, 12.4.58.)

Kıbrıs Valisi Foot, bu stratejilere ilave olarak başka yöntemlerden de yararlanmıştır. Bu yöntemlerden biri ise şiddet olaylarının Kıbrıs ekonomisine dolayısı ile Kıbrıs halkının refahına olumsuz etkisini gündeme taşımak olmuştur. Vali Foot, 26 Nisan 1958 tarihinde Yürütme Meclisi açış konuşmasında; yaşanan şiddet olaylarının Kıbrıs ekonomisine etkisinin yıllık 10 milyon Kıbrıs lirası olduğunu, Kıbrıs gelirinini boşa harcadığını, adada uygulanması planlanan birçok projenin bundan dolayı ertelendiğini ve bu durumun Kıbrıs halkının refahını doğrudan etkilediğini belirtmiş, şiddet olaylarının durmasının Kıbrıs halkına fayda sağlayacağı mesajını vermiştir. (Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (MAAD)/KKTC, Tasnif Edilmemiş Belge, Vali Tarafından İcraat Meclisinde Yapılan Nutuk, Kıbrıs Hükümet Matbaası, 26 Nisan 1958, s.10.)

Ancak İngiliz sömürge yönetiminin tüm planları bir kez daha başarısızlığa uğramıştır. EOKA lideri Grivas, 1958 yılı Nisan ayında yayımladığı bildiriye “*Enosis için topyekûn harp*” ilan etmiştir.(Akkurt, 1999; 163-167) TMT yönetimi, bu gelişme karşısında köy ve savunma birliklerinin örgütlenmesini hızlandırmıştır. TMT Merkez Komitesi, 23 Nisan 1958 tarihinde yayımladığı bildiriye; vatan topraklarının korunması için Kıbrıs Türklerini ilk kez “*Aktif Mücadeleye*” çağırmıştır. (Akkurt, 1999; 163-167)

EOKA, TMT'nin aktif mücadele çağrısına cevap olmak üzere 5 Mayıs 1958 tarihinde yayımladığı başka bir bildiriye saldırıların Kıbrıs Türklerine yönelmesi emrini vermiştir.(Halkın Sesi, 06.05.1958;1) TMT Merkez Komitesi, 11 Mayıs 1958 tarihinde yayımladığı karşı bildiriye ise; Kıbrıs Türklerinin Rumlarla her türlü ticari ilişkilerini kesmeleri, Türk tüccarları ve iş adamlarına ait dükkânlardaki tabelaların sadece Türkçe olması gerektiği belirtilmiştir. (Kızılyürek, 2016;158)

Türk Hükümeti, Kıbrıs'ta gerginliğin tırmandığı bu dönemde TMT'yi destekleme kararı almıştır. Hükümet tarafından Genelkurmay Başkanlığına gönderilen mesajda, “*Kıbrıs'ta Türk varlığının korunması için silahlı gizli bir örgüt kurulması*” (Batur, 2007; 178) direktifi verilmiştir. (Tansu, 2002; 27) (Tansu, Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında 22 Mayıs 1958 tarihinde yapılan toplantıda yapılacak destekle ilgili ana ilkeler aşağıdaki gibi belirlenmiştir: (Akkurt, 1999; 215-216)

1. Hükümet, TMT'nin subay ve malzeme ile takviye edilmesine karar vermiştir.
2. Faaliyetler son derece gizli yürütülecek, Türk Hükümetinin ve Ordunun adı bu işe karıştırılmayacaktır.
3. Hükümet, TMT'yi gayri resmi olarak bütün imkânları ile destekleyecektir.
4. Türk Silahlı Kuvvetlerinden beklenen destek Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanı ve 2.nci Başkan tarafından diğer destek ve yardımlar ise ilgili bakanlıklarca sağlanacaktır.
5. TMT'nin yasal bir kuruluş olmaması nedeniyle hiçbir makamla resmi bir bağlantısı olmayacaktır.
6. Gönüllü olarak görev kabul edecek olan subayların her türlü yasal hakları saklı kalacak ve süresiz izinli sayılacaklardır.
7. TMT'nin görevi Kıbrıs Türk varlığını silahla korumak ve Türk Hükümetinin izlediği Kıbrıs politikasını desteklemek olacaktır.

Kıbrıs Türk toplum liderleri, Hükümetin daveti üzerine 24 Mayıs 1958 tarihinde Ankara'ya gelmişler ve TMT'nin desteklenmesiyle ilgili alınan kararları öğrenmişlerdir. TMT'ye askeri personel desteği Genelkurmay Başkanlığına bağlı Seferberlik ve Tetkik Kurulu tarafından, maddi destek ise Dışişleri Bakanlığı Türk Kültür ve Varlığını Koruma Fonundan Kıbrıs Türk Kültür Derneği (KTKD) Başkanı Mehmet Ertuğruloğlu'na aktarılacak kaynakla yapılması kararlaştırılmıştır. (Akkurt, 1999; 221-228)

Kıbrıs Valisi Foot, Kıbrıs Türk toplumu ve TMT'yi doğrudan ilgilendiren kararların alındığı günlerde 29 Mayıs 1958 tarihinde Londra'ya gönderdiği telgrafta, TMT'yi bir hafta önce siyasi rakiplerinden bir kişiyi öldürmek ve 2 kişiyi de öldürmeye teşebbüs etmekle suçlamış, (Halkın Sesi, 28.05.1958;1) ² EOKA örgütünün yasa dışı ilan edildiği ve birçok üyesinin tutuklandığı halde TMT için herhangi bir girişimde bulunulmadığı, TMT için bu ve benzeri girişimler yapılmadığı takdirde eleştirilere maruz kalılabileceğini ifade etmiş ancak böyle bir girişimin Türkiye'de yaratacağı tepkiyi görmek için yasa dışı edilmesi sürecini bir süre daha ertelemenin uygun olacağını belirtmiştir. (FCO 141-4408-26,27.)

² Vali Foot'un bahsettiği olay, 27 Mayıs 1958 tarihinde Lefkoşa'da Ayasofya Cami yakınındaki dükkânında vurularak öldürülen Fazıl Yusuf Önder'dir. Fazıl Y. Önder, solcu Rum Sendikası ile iş birliği yapan bir kişi olarak tanınmış ve haftalık “*İnkılâp*” gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yapmıştır. Öldürülmek istenen fakat yaralı olarak kurtulan diğer iki kişi ise “*Pırlanta Dikimevi*” sahibi Abdurrahman Candaş ve Mustafa Ali idi.

Kıbrıs Türk toplum liderleri, İngiliz sömürge yönetiminin TMT ile ilgili karar aldığı günlerde Seferberlik ve Tetkik Kurulu Başkanı ile örgüt hakkında görüşmüşlerdir. TMT ile ilgili olarak 5 Haziran 1958 tarihinde yapılan bu görüşmede aşağıdaki esaslar kararlaştırılmıştır: (Akkurt, 1999;240-242)

1. TMT'nin görevi, Türk Hükümetinin Kıbrıs politikası desteklemek, Türklerin can ve mal güvenliği korumak ve gerekirse Rumlarla savaşmaktır.
2. TMT lideri halk üzerinde tepki veya kuşku uyandıracak faaliyetlerden kaçınacaktır.
3. Rumların Kıbrıs Türklerine saldırdığı gün "X" olarak kabul edilecektir. TMT'nin varlığı o güne kadar belli edilmeyecektir. Yeraltından çıkış TMT liderinin emri ile olacaktır.
4. TMT lideri Rıza Vuruşkan, Kıbrıs Türk toplum liderleriyle karşılıklı güven ve samimi bir iş birliğinde olacaktır.
5. TMT lideri, Kıbrıs Türk toplum liderlerinin toplumsal ve siyasi faaliyetlerine karışmayacaktır.
6. TMT'ye alınmadığı sürece hiç kimseye örgütten bahsedilmeyecektir.
7. TMT faaliyetleri içinde olan ve maske görevlerle Kıbrıs'ta bulunan subaylar hiçbir şekilde ifşa edilmeyeceklerdir.
8. TMT'nin ihtiyaçları Türk Hükümeti tarafından karşılanacaktır.

Seferberlik ve Tetkik Kurulu'nda görevli olan Bnb. İsmail Tansu tarafından hazırlanan TMT'nin yeniden yapılandırılması ve desteklenmesi planına "Kıbrıs'ı İstirdat Planı" (KİP)³ ismi verilmiştir. (Kasapoğlu, 2009; 94)

TMT'yi organize etmek için Kıbrıs'a gönderilecek subayların listesi 21 Haziran 1958 tarihinde belli olmuştur. Buna göre 7 muvazzaf subay ile 14 özel harp kursu görmüş yedek subay bu görev için belirlenmiştir. TMT'nin çekirdek yönetici kadrosu; Yarbay⁴ Rıza Vuruşkan, Yüzbaşı Rahmi Ergün, Yüzbaşı Mehmet Özden, Binbaşı Şefik Karakurt, Binbaşı Cemil Tek, Yüzbaşı Cemal Akkan, Yüzbaşı Recep Bacak tarafından oluşturulmuştur. (Akkurt, 1999; 281)

KTKD Başkanı Mehmet Ertuğruloğlu, Ankara'da bulunan ve öğrenci yurdu olarak kullanılan Kıbrıs Türk Kültür Deneği binasını karargâh olarak TMT'ye tahsis etmiştir. (Akkurt, 1999; 281) TMT konusunda belirsizliklerin birer birer giderildiği 1958 yılı Temmuz ayı başlarında İngiliz sömürge yönetimi, TMT'nin yasaklanması ile ilgili kararını bir kez daha gözden geçirmiş, mevcut kanuni düzenlemelerde yasaklama kararının verilebilmesi için Hükümet karşıtı eylem yapılması hususunun yer alması, TMT eylemlerinin henüz bu suçu oluşturacak şekilde olmadığından dolayı örgütün bir süre daha yakından takip edilmesi, bu esnada ise TMT üyesi bazı kilit kişilerin tutuklanmasına karar verilmiştir.(FCO 141-4408-8095, Kıbrıs Valisi tarafından İngiliz Hükümeti'ne gönderilen Telgraf, No:1128, Gizli, 17.7.1958.)

Türk Hükümeti, Kıbrıs'ta şiddet olaylarının tırandığı bu dönemde, TMT için oluşturulan çekirdek kadronun maske görevleriyle ilgili hazırlıklarını tamamlamıştır. Bu arada KTKF Genel Sekreteri ve TMT kurucularından olan Dr. Burhan Nalbantoğlu'nun da aralarında bulunduğu bir grup, eğitim almak için kendi imkânları ile Ankara'ya gelmişler, eğitimlerini tamamladıktan sonra yemin ederek "Mücahit" olmuşlardır. KTKF Genel Sekreteri Dr. Burhan Nalbantoğlu eğitimini müteakip bir süre daha Ankara'da kalmış ve TMT mensuplarının eğitim faaliyetlerine Ağustos sonuna kadar bizzat nezaret etmiştir.(Akgün, 2009; 246-247);(Gazioğlu, 2000;48)

1958 yılı yaz aylarında Kıbrıs'ta önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde Kıbrıs Türk ve Rum bölgeleri birbirinden ayrılmış, her iki toplum kendi belediyelerini kurmuş ve toplumlararası çatışmalar en yüksek seviyeye çıkmıştır. İngiliz sömürge yönetimi, Kıbrıs Türk ve Rum toplumu siyasi liderleri kendi önerilerinin kabul edilmesi konusunda ısrarcı oldukları bu dönemde, İngiltere yeni çözüm önerisini taraflara sunma hazırlığı içinde olmuştur. Bu durum

³ Kıbrıs'ı Geri Alma Planı.

⁴ Yarbay Rıza Vuruşkan, 30 Ağustos 1958 tarihinde Albay rütbesine yükseltilmiştir.

İngiliz sömürge yönetiminin şiddet olaylarına karşı sert tedbirler almasını geciktirmiştir. Ancak bu temkinli politikaya rağmen toplumlararası şiddetin gittikçe artması karşısında daha önceden hazırlanmış olan önlemler yürürlüğe konulmuştur. Kıbrıs Valisi Foot'un askeri operasyonlardan sorumlu General Sir Douglas'ın planı 23 Temmuz 1958 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu plana göre; 50 TMT üyesi ile 1244 EOKA üyesi tutuklanmış, TMT yasa dışı ilan edilmiştir. (Akkurt, 1999; 351) Bu tutuklamalar hem TMT hem de EOKA'nın durumunu güçleştirmiştir. Tutuklamalar ile TMT'nin yasa dışı ilan edildiği bu günlerde Kıbrıs Sorunu'nun çözümünü sağlayacak olan yeni İngiliz planının hazırlığı tamamlanmıştır. Bu şartlar altında yapılması gereken en önemli girişim adada şiddeti durdurmak olarak değerlendirilmiştir. Muhtemelen geri çevrilemez makamlardan yapılan telkin veya talimatlar sonucu EOKA, 4 Ağustos'ta ateşkes ilan ederken, TMT ise 5 Ağustos'ta "*İkinci bir emre kadar*" (Bozkurt, 05.08.1958; 1) ⁵ ateşkes ilan ettiğini duyurmuştur. TMT ve EOKA'nın karşılıklı ateşkes ilan ettikleri 1958 yılı Ağustos ayı başlarında TMT için görevlendirilen Türk subayları (Akkurt, 1999;305) da Kıbrıs'a gelmeye başlamışlardır. (Akkurt, 1999;370)

Türkiye'den Kıbrıs'a giden askeri heyet, TMT'nin yeniden organizasyonu ve teşkilatlandırılması ile ilgili faaliyetlere hemen başlamışlardır. Bu kapsamda olmak üzere, her ne kadar ateşkes ilan edilmiş olsa da silahlanma faaliyetleri devam etmiştir. Türkiye'den Kıbrıs'a silah sevkiyatı genellikle küçük motorlu kayıklarla yapılmıştır. Türkiye'den yapılan silah sevkiyatları 9 Kasım 1958 tarihinde kadar 6 kez yapılmış, yedinci seferde ise fırtınaya yakalanan tekne batmıştır. Teknede bulunan Asaf Elmas ve Hikmet Rezvan hayatlarını kaybetmişlerdir. (Gazioğlu, 2000; 26-28);(Akgün, 2009; 254)

Bu durum yeni bir planın uygulanmasına yol açmıştır. Silah sevkiyatının daha kapsamlı ve güvenli olması için güçlü bir balıkçı teknesinin alınması kararlaştırılmıştır. Dışişleri Bakanlığı tarafından KTKD'ye gönderilen kaynakla 25 tonluk bir balıkçı teknesi satın alınmış, Orhan Gazi adıyla İzmir Liman İdaresi'ne kaydolduktan sonra Anamur'a gönderilmiştir. Balıkçı teknesinin ismi fırtınada hayatını kaybeden Asaf Elmas'ın anısını yaşatmak için "*Elmas*" olarak belirlenmiştir. Her seferinde 10-15 ton silah ve mühimmat taşıyan balıkçı teknesi ile ilk silah sevkiyatı 24 Mart 1959 tarihinden itibaren yapılmaya başlanmıştır.(Akgün, 2009; 254-255)

TMT'nin silahlandırılması ile ilgili faaliyetler devam ederken bir yandan eğitilmiş üye sayısının artırılmasına yönelik girişimler de başlamıştır. Bu kapsamda hem adadaki Türkler hem de Türkiye'deki Kıbrıs Türkleri arasında belirlenen kişiler Ankara Ayaş yakınlarındaki Zir Vadisi'nde bulunan askeri kamplarda eğitilmişlerdir. Bir ay süren bu eğitimlerde; silahların tanıtılması, kullanılması ve bakım ile gerilla, komando, sabotaj, kundaklama ve gizli harekât teknikleri konularında bilgi verilmiş, atış eğitimleri ile arazi tatbikatları yaptırılmıştır. (Gazioğlu, 2000; 37)

TMT, yeniden organize olmaya başladığı 1958 yılı Ağustos ayından itibaren KİP çerçevesinde silahlanma ve teşkilatlanma faaliyetlerini gizli olarak yapmıştır. TMT, Kıbrıs Sorunu'nun çözüldüğü 11 Şubat 1959 tarihinden itibaren ise Kıbrıs Antlaşmaları'ndan kaygılanan bazı Kıbrıs Türklerini teskin etmeye yönelik faaliyette bulunmuş, 20 Şubat 1959 tarihinde yayımladığı bildiride Kıbrıs Türklerinin yapılan antlaşmalardan dolayı hissettiği kaygıların yersiz olduğunu duyurmuştur.(Akgün, 2009; 264)

⁵ Türk Mukavemet Teşkilatı'nın bildirisi:

"1.Bütün silahlı gruplar her türlü faaliyetlerini ikinci bir emre kadar durdurmalıdırlar. Grup başkanlarına mutlak yoldan gerekli direktifler verilecektir.

2.Köy grupları faaliyetlerini durduracaklardır. Ve yardımcı silahsız gruplarla bütün rabıtayı keseceklerdir. İkinci bir emre kadar misilleme hareketlerine girişmeyeceklerdir. Köy grupları başkanlarına gerek talimat hemen verilecektir.

3.Taşkilatımız aleyhine uğraşanların listesi mutlak yollardan merkeze gönderilmelidir.

4.Kanlı katillerin lideri Grivas'ın yakalanması için gerek yardımı yapmak ve toplanan malumatı iletmek vazifemizdir.

5.Türk mallarına dokunulmadıkça Rum mallarına dokunulmayacaktır. Rum köylerindeki azınlıkta bulunan Türklerle baskı yapılmadıkça Türk köylerindeki Rumlara baskı yapılmayacaktır.

6.Kendi vazifemiz müdafaadan ileri gitmemiş taşkilatımız "*Taksim*" oluncaya kadar ve Türk hakları tanınmaya kadar "*Hazır Ol*" vaziyetinde bekleyecek her gün biraz daha kuvvetlenecektir."

TMT için önemli bir gelişme de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilan edildiği 1960 yılında yaşanmıştır. Demokrat Parti Hükümetine karşı yapılan 27 Mayıs 1960 askeri darbesi TMT'nin durumunu doğrudan etkilemiştir. Askeri darbe sonrasında KİP rafa kaldırılmış, Kıbrıs Antlaşmaları gereğince adaya gönderilen 650 kişilik Türk Alayının varlığından dolayı TMT'ye ihtiyaç kalmadığına karar verilmiş, KİP'in Demokrat Parti iktidarının projesi olmasından dolayı TMT'ye şüphe ile yaklaşmıştır. (Akgün, 2009; 280-281) Bu şüpheler doğrultusunda, Seferberlik ve Tetkik Kurulu Başkanı General Daniş Karabelen emekliye sevk edilmiş, TMT lideri Albay Rıza Vuruşkan ve ekibi Türkiye'ye çağrılmışlardır. (Akgün, 2009; 284)

KKTC'deki “Toplumsal Direniş Bayramı” Kutlamaları ve Yanlış Oluşan Kamusal/Toplumsal Hafıza

Türk Mukavemet Teşkilatı, hem Kıbrıs Türk toplumu hem de Kıbrıs Türk tarihi bakımından önemli bir olgudur. Kıbrıs Türk toplumu, 1955 yılı Nisan ayından itibaren başlayan buhranlı günlerinde kurdukları direniş örgütleri sayesinde can ve mal güvenliklerini korumaya çalışmışlardır. Kıbrıs Türk direniş örgütleri içinde sonuncusu ve en uzun ömürlü olanı ise TMT olmuştur. Kıbrıs Türk toplumsal direnişi TMT ile bütünleşmektedir.

Kıbrıs Türk toplumsal direnişinin önemine binaen halen KKTC'de 1 Ağustos günü “Toplumsal Direniş Bayramı” olarak kutlanmaktadır.⁶ Toplumsal Direniş Bayramı'nın kutlandığı 1 Ağustos günü aynı zamanda TMT'nin de kuruluş yıl dönümü olarak anılmaktadır.⁷

Toplumsal Direniş Bayramı'nın Türk Mukavemet Teşkilatı'nın da kuruluş yıl dönümü olduğuna dair bilgiler hem birçok kurumun resmi web sayfalarında hem sosyal medya hesaplarında yer almaktadır. KKTC Ankara Büyükelçiliği web sayfasında 1 Ağustos 2017 tarihinde yayımlanan duyuruda, “*Kıbrıs'ın Türkler tarafından fethinin 446'ncı yıl dönümü Türk Mukavemet Teşkilatının kuruluşunun 59.'ncü ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın 41.nci kuruluş yıl dönümü dolayısıyla kutlanan 1 Ağustos Toplumsal Direniş Bayramı...*”⁸ denilmek suretiyle bu güne vurgu yapılmıştır.

TMT'nin Türkiye Hükümeti tarafından desteklenmesine karar verildiği 1958 yılı yaz aylarında Ankara'daki binasını TMT karargâhı olarak kullanılmasına izin veren Kıbrıs Türk Kültür Derneği web sayfasında da, “*Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kuruluşunun 59'uncu, Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluşunun 41'inci ve Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından fethinin 446'ncı yılını kutladığımız 1 Ağustos Toplumsal Direniş Bayramı kutlu olsun.*”⁹ denilmek suretiyle diğer haberlerde yapılan bu vurgu desteklenmiştir. Bununla birlikte halen KKTC'de faaliyet yürüten ve bir bakıma TMT'nin günümüzdeki temsilcisi olan Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği web sayfasında yer alan duyuruda da, “*Kıbrıs'ın Fethi, TMT'nin ve GK.Komutanlığı'nın kuruluş yıldönümü münasebetiyle 1 Ağustos 2014 tarihinde Kıbrıs TMT Mücahitler Derneği Gençlik Merkezinde düzenlenen törende...*” ifadesiyle, 1 Ağustos gününün aynı zamanda TMT'nin kuruluş günü olduğunun altı bir kez daha çizilmiştir.¹⁰

KKTC'de 1 Ağustos 2017 tarihinde kutlanan Toplumsal Direniş Bayramı ile ilgili gazete haberlerinde de aynı vurgu yapılmıştır. Kıbrıs gazetesinde 1 Ağustos 2017 tarihinde yayımlanan haberde, “*GKK'nın 41'inci, TMT'nin 59'uncü ve Kıbrıs'ın Fethinin 446'ncü yıldönümü dolayısıyla etkinlikler düzenlenecektir*”(Kıbrıs Gazetesi, 01.08. 2017;1) demek suretiyle TMT'nin kuruluş yılı olarak 1958 yılı işaret edilirken aynı tarihli Halkın Sesi gazetesinde de “*Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluşunun 41'inci, Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kuruluşunun 59'uncü ve Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından fethinin 446'ncü yıldönümü nedeniyle bugün saat 09.30'da Lefkoşa Atatürk Anıtı'nda tören düzenlendi.*” (Halkın Sesi, 01.08.2017;1) İfadesiyle bu vurgu tekrarlanmıştır.

⁶ <http://www.kibristkd.org.tr/tr/icerik.aspx?&hbr=50&kat=13> (Erişim Tarihi 18.12. 20017)

⁷ <http://ankara.mfa.gov.ct.tr> (Erişim Tarihi 18.12.20017)

⁸ <http://ankara.mfa.gov.ct.tr/> (Erişim Tarihi 19 .12.2017)

⁹ <http://www.kibristkd.org.tr/tr/haber.aspx?&hbr=57> (Erişim Tarihi 15.01.2018)

¹⁰ <http://www.mucahit.net/gkk.aspx> (Erişim Tarihi 18.12.2017); Türk Mukavemet Teşkilatı Facebook Sayfası/Hakkında/İşletme Bilgileri/Hikayemiz (Erişim Tarihi 18.12.2017)

Üstelik Toplumsal Direniş Bayramı kutlamalarında yapılan TMT'nin kuruluş yılı vurgusu da dikkat çekicidir. Bütün kutlama mesajlarından TMT'nin 1958 yılında kurulduğunun altı çizilmiş ve kuruluş yaşıyla ilgili yapılan ifadelerde bu husus belirtilmiştir.

Sonuç

TMT'nin kuruluş tarihiyle ilgili belgelere dayalı gerçekler ve günlük uygulamalar birbiriyle çelişmektedir. Bu çelişki sadece bilgi boyutunda kalmayıp kamusal ve toplumsal hafızanın da yanlış oluşmasına yol açmaktadır.

TMT'nin kuruluş tarihinin 1 Ağustos 1958 olduğuna dair bilgiler tarihsel gerçeklerle örtüşmemektedir. Bu tespit aynı zamanda TMT kurucularından olan KKTC'nin ilk Cumhurbaşkanı merhum Rauf Raif Denктаş tarafından da ifade edilmiştir. Merhum Rauf R. Denктаş, kendisi ile yapılan bir mülakatta; TMT'yi kendilerinin kurduğunu, Türk Hükümeti'nin izni ile Ada'ya gelen Binbaşı İsmail Tansu'nun TMT'yi yeniden teşkilatlandırmaya başladığı tarih olan 1 Ağustos 1958'in genellikle dikkate alındığını ancak bunun yanlış olduğunu, çünkü o tarihte Tansu'ya TMT'nin geçmişiyle ilgili ilk bilgilerin kendileri tarafından verildiğini ifade etmiştir. (Kasapoğlu, 2008; A 1-17) Merhum Denктаş'ında altını çizerek vurguladığı üzere TMT, 1 Ağustos 1958 tarihinde kurulmamış, 15 Kasım 1957 tarihinde kurulması kararlaştırılmış ve 28 Kasım'da ise ilk bildirisini yayımlayarak varlığını Kıbrıs Türk toplumuna duyurmuştur. TMT kurulduktan sonra gerek 1957 yılı son ayında gerekse de 1958 yılının ilk yarısında hem basında hem de İngiliz sömürge yönetimi yazışmalarında TMT ele alınmış ve örgütün varlığı belgelenmiştir.

Bu tarihsel gerçekler ışığında; Kıbrıs Türk tarihinde önemli bir yeri olan TMT'nin gerçek kuruluş tarihiyle ilgili araştırma yapmak üzere bir bilimsel komitenin oluşturulmasının, komitenin araştırma sonuçlarıyla makalede iddia edilen tezin örtüşmesi halinde ise KKTC'de her yıl 1 Ağustos günü kutlanmakta olan Toplumsal Direniş Bayramı kutlamalarının yeniden ele alınmasının, bu amaçla yapılacak çalışmada KKTC'nin kuruluşunun ilan edildiği 15 Kasım gününün aynı zamanda toplumsal direniş bayramı olarak da dikkate alınmasının uygun olacağı kıymetlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (MAAD)/ KKTC

FCO 141/4408 Turkish Underground Organisation File.

FCO 141/3324 Turkish Affairs General File.

Tasnif Edilmemiş Belge, Vali Tarafından İcraat Meclisinde Yapılan Nutuk, Kıbrıs Hükümet Matbaası, 26 Nisan 1958.

Kitaplar

Akkurt, Aydın, **Türk Mukavemet Teşkilatı**, Seçil Ofset, İstanbul, 1999.

_____, **Türk Mukavemet Teşkilatı 1957-1958 Mücadelesi**, Bayrak Matbaacılık, İstanbul, 1999.

Batur, Nur, **Rauf Raif Denктаş: Yeniden Yaşasaydım**, Doğan Kitap, İstanbul, 2007.

Bozkurt, İsmail, **Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu üzerine Deneme**, Zeytin Yayıncılık, Lefkoşa, 2015.

_____, " Larnaka Sancağı Geçitkale Kovanı Örneğinde TMT'nin İnsan Kaynağı", **Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri, Uluslararası Sempozyum, Bildiriler**, C.I, Lefkoşa, 2009.

Demirağ, Hasan, **Kıbrıs; Biz ve Onlar**, C. I- IV, Lefkoşa, Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı Derneği Yay., Ekim 2000-2004.

Emircan, Mehmet S., **Kıbrıs Türk Toprağıdır Bütün Türklerin Vatanıdır**, Ankara, C.I, Türk-Ar Araştırma Dizisi, 2000, s. 146.

Gazioğlu, Ahmet C., **İngiliz Yönetiminde Kıbrıs-III**, Cyrep Yayınları Lefkoşa, 1998.

_____, **Direnış Örgütleri, Gençlik Teşkilatı ve Sosyo-Ekonomik Durum (1958-1960), Bugünlere Gelmek Kolay Olmadı (4)**, CYREP Yayınları, Lefkoşa, 2000.

Kaçar, Burhan, “Rauf Denктаş’ın Anılarında Türk Mukavemet Teşkilatı”, **Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT’nin Yeri, Uluslararası Sempozyum, Bildiriler**, C.I, Lefkoşa, 2009.

Kasapoğlu, Can, “Türk Mukavemet Teşkilatı’nın (TMT) Etnik Çatışma ve Gayri Nizami Harp Olguları Çerçevesinde İncelenmesi”, **Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT’nin Yeri, Uluslararası Sempozyum, Bildiriler**, C.I, Lefkoşa, 2009.

Keleşzade, Gülçin, “Kıbrıslı Türkler’in Direnişinin ve Türk Mukavemet Teşkilatı’nın Halkın Sesi Gazetesi’ne Yansımaları (1957-1963)”, **Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT’nin Yeri, Uluslararası Sempozyum Bildirileri**, C.I, Lefkoşa, 2009.

Kızılyürek, Niyazi, **Bir Hınç ve Şiddet Tarihi Kıbrıs’ta Statü Kavgası ve Etnik Çatışma**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016.

Koç, Süleyman, **Dünden Bugüne Kıbrıs Sorunu ve Stratejik Yaklaşımlar**, IQ Yayıncılık, İstanbul.

Rossides, Zeno G., **The Island of Cyprus and Union with Greece**, 1953.

Tansu, İsmail, **Aslında Hiç Uyumuyordu**, Minpa Matbaacılık, Ankara, 2002.

Tayhani, İhsan, “Türk Mukavemet Teşkilatı’na Giden Yol”, **Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT’nin Yeri, Uluslararası Sempozyum, Bildiriler**, C.I, Lefkoşa, 2009.

Tezler

Akgün, Sibel, **Türk Mukavemet Teşkilatı**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.

Kasapoğlu, M. Can, **Kıbrıs’ta Yerel Bir Mukavemet Örgütü Olarak Türk Mukavemet Teşkilatı’nın (TMT) İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara, 2008.

Sürelili Yayınlar

Bozkurt (KKTC)

Halkın Sesi (KKTC)

Kıbrıs (KKTC)

İnternet Kaynağı

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/814\(IX\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/814(IX))

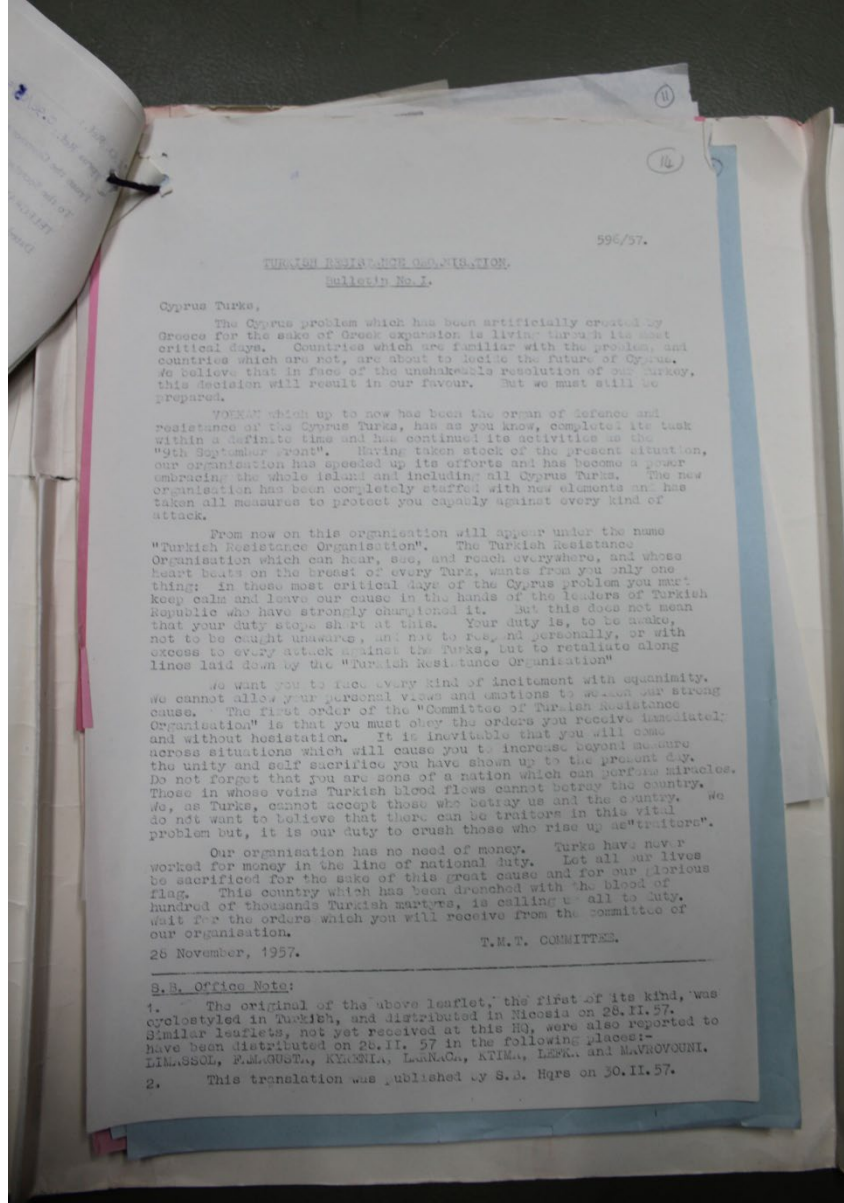
<http://www.kibristkd.org.tr/tr/haber.aspx?&hbr=57>

<http://ankara.mfa.gov.ct.tr>

<http://www.mucahit.net/gkk.aspx>

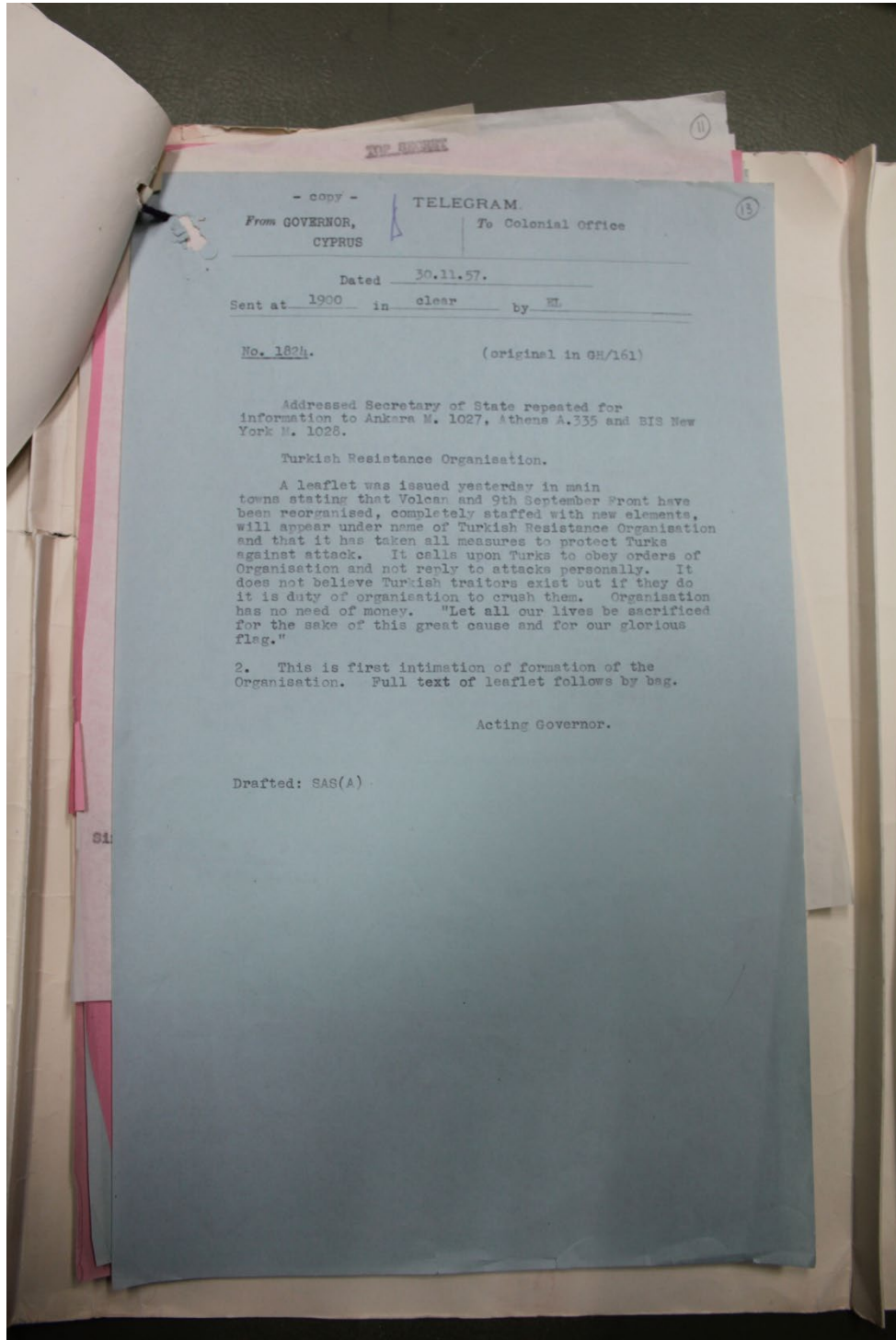
EKLER

EK:1

İngiliz Sömürge Yönetimi Tarafından Rapor Edilen İlk TMT Bildirisinin İngilizce Metni
Kaynak: FCO 141/4408-14, Turkish Resistance Organisation, Bulletin No:I, 596/57.

EK:2

Kıbrıs Hükümeti Tarafından Sömürgeler Bakanlığına 30 Kasım 1957 Tarihinde Gönderilen ve TMT Hakkındaki İlk Bilgilerin Yer Aldığı Telgraf.

Kaynak: FCO 141/4408-13, From Cyprus Government to Colonial Office, No:1824 (original in GH/161), 30.11.57.